

Bharatavarshavarnanam in Brahmandamahapurana

——
ब्रह्माण्डमहापुराणान्तर्गतं भारतवर्षवर्णनम्

——
Document Information

Text title : Bharatavarsha Varnanam

File name : bhAratavarShavarNanam.itx

Category : misc

Location : doc_z_misc_general

Transliterated by : Ruma Dewan

Proofread by : Ruma Dewan

Description/comments : brahmANDamahApurANam . vAyuproktaM pUrvabhAgaH . anuShaNgapAdaH -
2. adhyAyaH 16

Latest update : November 12, 2023

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

November 15, 2023

sanskritdocuments.org

బ్రహ్మాండమహాపురాణాస్తర్గతే భారతవర్షవర్ణనమ్

సూత ఉవాచ -

ఏవమేవ నిసర్గో వై వర్షాణాం భారతే శుభే ।
దృష్టః పరమతత్త్వజ్ఞైర్భూయః కిం వర్ణయామి వః ॥ ౧॥

ఋషిరువాచ -

యదిదం భారతం వర్షం యస్మిన్నాస్వయమ్భువాదయః ।
చతుర్దశైతే మనవః ప్రజానర్షేభవన్పునః ॥ ౨॥

ఏతద్వేదితుమిచ్ఛామస్తన్నో నిగద సత్తమః ।
ఏతచ్ఛ్రుతవచస్తేషామబ్రవీద్రోమహర్షణః ॥ ౩॥

అత్ర వో వర్ణయిష్యామి వర్షేస్మిన్ భారతే ప్రజాః ।
ఇదం తు మధ్యమం చిత్రం శుభాశుభఫలోదయమ్ ॥ ౪॥

ఉత్తరం యత్పముద్రస్య హిమవద్దక్షిణం చ యత్ ।
వర్షం తద్భారతం నామ యత్రేయం భారతీ ప్రజా ॥ ౫॥

భరణాచ్చ ప్రజానాం వై మనుర్భరత ఉచ్యతే ।
నిరుక్తవచనాచ్చైవం వర్షం తద్భారతం స్మృతమ్ ॥ ౬॥

ఇతః స్వర్గశ్చ మోక్షశ్చ మధ్యశ్చాస్తశ్చ గమ్యతే ।
న ఖల్వస్యత్ర మర్త్యానాం భూమౌ కర్మ విధీయతే ॥ ౭॥

భారతస్యాస్య వర్షస్య నవ భేదాన్నిబోధత ।
సముద్రాస్తరితా జ్ఞేయాస్తే త్వగమ్యాః పరస్పరమ్ ॥ ౮॥

ఇన్ద్ర ద్వీపః కశేరూమాంస్తాన్రువర్ణో గభస్తిమాన్
నాగద్వీపస్తథా సౌమ్యో గాన్ధర్వస్తవథ వారుణః ॥ ౯॥

అయం తు నవమస్తేషాం ద్వీపః సాగరసంవృతః
యోజనానాం సహస్రం తు ద్వీపోఽయం దక్షిణోత్తరాత్ ॥ ౧౦॥

ఆయతో హ్యేకుమార్యాః వై చాగజ్ఞాప్రభవాచ్చ వై

తిర్యగుత్తరవిస్తీర్ణః సహస్రాణి నవైవ తు ॥ ౧౧॥

ద్వీపో హ్యుపనివిష్టోఽయం మ్లేచ్చైరస్తేషు సర్వశః ।

పూర్వే కిరాతా హ్యస్యాస్తే పశ్చిమే యవనాః స్మృతాః ॥ ౧౨॥

బ్రాహ్మణాః క్షత్రియా వైశ్యా మధ్యే శూద్రాశ్చ భాగశః ।

ఇష్యాయుధవణిజ్యాభిర్వర్తయన్తో వ్యవస్థితాః ॥ ౧౩॥

తేషాం సంవ్యవహారోఽత్ర వర్తతే వై పరస్పరమ్ ।

ధర్మార్థకామసంయుక్తో వర్ణానాం తు స్వకర్మసు ॥ ౧౪॥

సంకల్పః పశ్చమానాం చ హ్యశ్రమాణాం యథావిధి ।

ఇహ స్వర్గాపవర్గార్థం ప్రవృత్తిర్యేషు మానుషీ ॥ ౧౫॥

యస్త్యయం నవమో ద్వీపస్తీర్యగాయామ ఉచ్యతే ।

కృత్యం జయతి యో హ్యేనం సంరాడిత్యభిధీయతే ॥ ౧౬॥

అయం లోకస్తు వై సంరాడన్తరిక్షం విరాట్ స్మృతమ్ ।

స్వరాడసౌ స్మృతో లోకః పునర్వక్ష్యామి విస్తరాత్ ॥ ౧౭॥

సప్తైవాస్మిన్సుపర్వాణో విశ్రుతాః కులపర్వతాః ।

మహేన్ద్రో మలయః సహ్యాః శుక్తిమాన్పక్షపర్వతః ॥ ౧౮॥

విన్ద్యశ్చ పారియాత్రశ్చ సప్తతే కులపర్వతాః ।

తేషాం సహస్రశశ్చాన్యే పర్వతాస్తు సమీపగాః ॥ ౧౯॥

అవిజ్ఞాతాః సారవన్తో విపులాశ్చిత్రసానవః ।

మన్దరః పర్వతశ్రేష్ఠో వైహారో దుర్ధరస్తథా ॥ ౨౦॥

కోలాహలః ససురసో మైనాకో వైద్యుతస్తథా ।

వాతస్థమో నాగగిరిస్తథా పాణ్డరపర్వతః ॥ ౨౧॥

తుంగప్రస్థః కృష్ణగిరిర్గోధనో గిరిరేవ చ ।

పుష్పగిర్యుజ్జయన్తౌ చ శైలో రైవతకస్తథా ॥ ౨౨॥

శ్రీపర్వతశ్చిత్రకూటః కూటశైలో గిరిస్తథా ।

అన్యే తేభ్యోఽపరిజ్ఞాతా హ్రస్వాః స్వలోపజీవినః ॥ ౨౩॥

తైర్విమిశ్రా జనపదా ఆర్యా మ్లేచ్ఛాశ్చ భాగశః ।

పీయన్తే యైరిమా నద్యో గంగా సిన్ధుః సరస్వతీ ॥ ౨౪॥

శతద్రుశ్చన్య భాగా చ యమునా సరయూస్తథా ।
 ఇరావతీ వితస్తా చ విపాశా దేవికా కుహూః ॥ ౨౫॥
 గోమతీ ధూతపాపా చ బుద్బుదా చ దృషద్వతీ ।
 కౌశికీ త్రిదివా చైవ నిష్ఠీవీ గణ్డకీ తథా ॥ ౨౬॥
 చక్షుర్లోహిత ఇత్యేతా హిమవత్పాదనిస్సృతాః ।
 వేదస్మృతిర్వేదవతీ వృత్రఘ్నీ సిన్ధురేవ చ ॥ ౨౭॥
 వర్ణాశా నన్దనా చైవ సదానీరా మహానదీ ।
 పాశా చర్మణ్యతీనూపా విదిశా వేత్రవత్సపి ॥ ౨౮॥
 ఉప్రా హ్యవన్తి చ తథా పారియాత్రాశ్రయాః స్మృతాః ।
 శోణో మహానదశ్చైవ నర్మూదా సురసా క్రియా ॥ ౨౯॥
 మన్దాకినీ దశార్ణా చ చిత్రకూటా తథైవ చ ।
 తమసా పిప్పలా శ్యేనా కరమోదా పిశాచికా ॥ ౩౦॥
 చిత్రోపలా విశాలా చ బజ్జలూ వాస్తువాహినీ ।
 సనేరుజా శుక్తిమతీ మజ్జుతీ త్రిదివా క్రతుః ॥ ౩౧॥
 ఋక్షవత్సమ్బుసూతాస్తా నద్యో మణిజలాః శివాః ।
 తాపీ పయోష్ఠీ నిర్విన్యా సృపా చ నిషధా నదీ ॥ ౩౨॥
 వేణీ వైతరణీ చైవ ఉప్రా వాలా కుముద్వతీ ।
 తోయా చైవ మహాగౌరీ దుర్గా వాన్నశిలా తథా ॥ ౩౩॥
 విన్యపాదప్రసూతాస్తా నద్యః పుణ్యజలాః శుభాః ।
 గోదావరీ భీమరథీ కృష్ణవేణాథ బజ్జలూ ॥ ౩౪॥
 తుఙ్గభద్రా సుప్రయోగా బాహ్యో కావేర్యథాపి చ ।
 దక్షిణప్రవహా నద్యః సహ్యా పాదాద్వినిఃస్మృతాః ॥ ౩౫॥
 కృతమాలా తామ్రపరీ పుష్పజాత్యుత్పలావతీ ।
 నద్యోఽభిజాతా మలయాత్స్వర్వాః శీతజలాః శుభాః ॥ ౩౬॥
 త్రిసామా ఋషికుల్యా చ బజ్జలూ త్రిదివాబలా ।
 లాఙ్గాలినీ వంశధరా మహేన్ద్ర తనయాః స్మృతాః ॥ ౩౭॥
 ఋషికుల్యా కుమారీ చ మన్దగా మన్దగామినీ ।
 కృపా పలాశినీ చైవ శుక్తిమత్ప్రభవాః స్మృతాః ॥ ౩౮॥

తాస్తు నద్యః సరస్వత్యః సర్వా గణ్ణాః సముద్రగాః ।
 విశ్వస్య మాతరః సర్వా జగత్పాపహరాః స్మృతాః ॥ ౩౯ ॥
 తాసాం నద్యుపనద్యోఽన్యః శతశోఽథ సహస్రశః ।
 తాస్విమే కురుపాఞ్చాలాః శాల్యా మాద్రేయజాఙ్గలాః ॥ ౪౦ ॥
 శూరసేనా భద్రకారా బోధాః సహపటచ్చరాః ।
 మత్యుః కుశల్యాః సౌశల్యాః కున్తలాః కాశికోశలాః ॥ ౪౧ ॥
 గోధా భద్రాః కలిఙ్గాశ్చ మాగధాశ్చోత్కలైః సహ ।
 మధ్యదేశ్యా జనపదాః ప్రాయశస్త్ర కీర్తితాః ॥ ౪౨ ॥
 సహ్యస్య చోత్తరాన్తేషు యత్ర గోదావరీ నదీ ।
 పృథివ్యామపి కృత్స్నాయాం స ప్రదేశో మనోరమః ॥ ౪౩ ॥
 తత్ర గోవర్ధనం నామ పురం రామేణ నిర్మితమ్ ।
 రామప్రియాథ స్వర్గీయా వృక్షా దివ్యాస్తథౌషధీః ॥ ౪౪ ॥
 భరద్వాజేన మునినా తత్ప్రియార్థేఽవరోపితాః ।
 అతః పురవరోద్దేశస్తేన జ్ఞజ్ఞే మనోరమః ॥ ౪౫ ॥
 బాహ్లికా వాటధానాశ్చ ఆభీరా కాలతోయకాః ।
 అపరాంతాశ్చ సుహృశ్చ పాఞ్చులాశ్చర్మమణ్డలాః ॥ ౪౬ ॥
 గాన్ధారా యవనాశ్చైవ సిన్ధుసౌవీరమణ్డలాః ।
 చీనాశ్చైవ తుషారాశ్చ పల్లవా గిరిగహ్వరాః ॥ ౪౭ ॥
 శకా భద్రాః కులిన్దాశ్చ పారదా విన్ద్యమూలికాః ।
 అభీషాహా ఉలూతాశ్చ కేకయా దశమూలికాః ॥ ౪౮ ॥
 బ్రాహ్మణాః క్షత్రియాశ్చైవ వైశ్యశూద్రకులాని తు ।
 కామ్బోజా దరదాశ్చైవ బర్బరా అఙ్గలౌహికాః ॥ ౪౯ ॥
 అత్రయః సభరద్వాజాః ప్రస్థలాశ్చ దశేరకాః ।
 లమకాస్తాలశాలాశ్చ భూషికా ఈజిక్రైః సహ ॥ ౫౦ ॥
 ఏతే దేశా ఉదీచ్యా వై ప్రాచ్యాన్దేశాన్నిబోధత ।
 అఙ్గవఙ్గాశ్చోలభద్రాః కిరాతానాం చ జాతయః ॥

తోమరా హంసభక్తౌశ్చ కాశ్మీరాస్తజ్జణాస్తథా || ౫౧||
 ఝిల్లికాశ్చాహుకాశ్చైవ హూణదర్వాస్తథైవ చ || ౫౨||
 అన్యవాకా ముద్గరకా అన్తర్గిరిబహిర్గిరాః |
 తతః ప్లవజ్జవో జ్ఞేయా మలదా మలవర్తికాః || ౫౩||
 సమన్తరాః ప్రావృషేయా భార్గవా గోపపార్థివాః |
 ప్రాగ్గోతిషాశ్చ పుణ్ణాశ్చ విదేహాస్తామ్రలిప్తకాః || ౫౪||
 మల్లా మగధగోనర్థాః ప్రాచ్యాం జనపదాః స్పృతాః |
 అథాపరే జనపదా దక్షిణాపథవాసినః || ౫౫||
 పణ్ణ్యాశ్చ కేరలాశ్చైవ చోలాః కుల్యాస్తథైవ చ |
 నేతుకా మూషికాశ్చైవ క్షపణా వనవాసికాః || ౫౬||
 మాహరాష్ట్రా మహిషికాః కలిజ్జశ్చైవ సర్వశః |
 ఆభీరాశ్చ సహైషీకా ఆటవ్యా సారవాస్తథా || ౫౭||
 పులిన్దా విన్యమౌలీయా వైదర్భా దణ్డికైః సహ |
 పౌరికా మౌలికాశ్చైవ అశ్మకా భోగవర్ధినాః || ౫౮||
 కోంజ్కణాః కన్తలాశ్చాన్ధ్రాః కులిన్దాశ్శౌరమారిషాః |
 దాక్షిణాశ్చైవ యే దేశా అపరాంస్తాన్నిబోధత || ౫౯||
 సూర్యా్యరకాః కలివనా దుర్గాలాః కున్తలైః సహ |
 పౌలేయాశ్చ కిరాతాశ్చ రూపకాస్తాపకైః సహ || ౬౦||
 తథా కరీతయశ్చైవ సర్వే చైవ కరన్ధరాః |
 నాసికాశ్చైవ యే చాన్యే యే చైవాన్తరనర్మదాః || ౬౧||
 సహకచ్ఛాః సమాహేయాః సహ సారస్వతైరపి |
 కచ్ఛిపాశ్చ సురాష్ట్రాశ్చ ఆనర్తాశ్చర్బుధైః సహ || ౬౨||
 ఇత్యేతే అపరాంతాశ్చ శృణుధ్వం విన్యవాసినః |
 మలదాశ్చ కరూషాశ్చ మేకలాశ్చోత్కలైః సహ || ౬౩||
 ఉత్తమానాం దశార్ణాశ్చ భోజాః కిష్కిన్తకైః సహ |
 తోశలాః కోశలాశ్చైవ త్రైపురా వైదిశాస్తథా || ౬౪||
 తుహుణ్ణా బర్బరాశ్చైవ షట్పురా వైషధైః సహ |

అనూపాస్తుణ్డీకేరాశ్చ వీతిహోత్రా హ్యవస్తయః ॥ ౬౫ ॥

ఏతే జనపదాః సర్వే విన్ధ్యపృష్ఠనివాసినః ।

అతో దేశాన్ప్రవక్ష్యామి పర్వతాశ్రయిణశ్చ యే ॥ ౬౬ ॥

నిహీరా హంసమార్గాశ్చ కుపథాస్తజ్జణాః శకాః ।

అపప్రావరణాశ్చైవ ఊర్ధ్వా దర్వాః సహూహుకాః ॥ ౬౭ ॥

త్రిగర్తా మణ్డలాశ్చైవ కిరాతాస్తామరైః సహ ।

చత్వారి భారతే వర్షే యుగాని ఋషయోఽబ్రువన్ ॥ ౬౮ ॥

కృతం త్రేతాయుగం వైవ ద్వాపరం తిష్యమేవ చ ।

తేషాం నిసర్గం వక్ష్యామి ఉపరిష్ఠాదశేషతః ॥ ౬౯ ॥

॥ ఇతి బ్రహ్మణ్డమహాపురాణే భారతవర్షవర్ణనమ్ ॥

॥ బ్రహ్మణ్డమహాపురాణమ్ । వాయుప్రోక్తం పూర్వభాగః । అనుషజ్జపాదః - ౨ ।

అధ్యాయః ౧౬ - భారతవర్షనమ్ ॥

.. brahmANDamahApurANam . vAyuproktaM pUrvabhAgaH . anuSha NgapAdaH - 2.
adhyAyaH 16 - bhAratavarNanam ..

Notes:

Brahmāṇḍa Mahā-Purāṇa బ్రహ్మణ్డ మహాపురాణ; in this chapter has the description about the subcontinent and Karmabhūmi కర్మభూమి - Bhāratavarṣa భారతవర్ష and it's nine main zones - including the hills, mountains and rivers that span the land.

Encoded and proofread by Ruma Dewan

—
Bharatavarshavarnanam in Brahmandamahapurana
pdf was typeset on November 15, 2023

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

